

Pomoc społeczna dla rodzin osób zaginionych

Poradnik Fundacji ITAKA – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych

Fundacja ITAKA – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych zajmuje się poszukiwaniem osób zaginionych i pomaga ich rodzinom. Jednym z głównych obszarów działalności Fundacji jest **wsparcie dla rodzin i bliskich osób zaginionych**. Po zaginięciu kogoś bliskiego (często jedyne go żywiciela) rodziny mają wiele problemów (przede wszystkim, choć nie tylko, natury finansowej), nie wiedzą gdzie zwrócić się o pomoc i jakiego rodzaju wsparcie mogą uzyskać. Potrzebują więc porad różnych specjalistów: prawników, psychologów, ale też pracowników socjalnych.

Dlatego w Fundacji działają **pracownicy socjalni, którzy doradzają w wielu kwestiach** m.in. dotyczących złej sytuacji materialnej, pogorszenia się tej sytuacji w przypadku zaginięcia osoby bliskiej, doradzają gdzie można uzyskać wsparcie, z jakich form pomocy można skorzystać, jakie dokumenty należy złożyć, co zrobić w celu poprawy warunków życiowych. Podejmują także interwencje w ośrodkach pomocy społecznej, kontaktują się z pracownikami ośrodków, do których zwracają się z prośbą o rozważenie możliwości przyznania lub zwiększenia przyznanej pomocy dla rodzin i bliskich osób zaginionych. Z porad pracowników socjalnych korzystają również rodziny, których bliscy zostali odnalezieni.

I. OGÓLNE INFORMACJE

1. Główne cele i zadania pomocy społecznej

Pomoc społeczna w Polsce ma na celu **umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych**, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, wspieranie ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Głównym celem pomocy społecznej jest udzielanie osobom i rodzinom takiego wsparcia, które przyczyni się do rozwiązania ich problemów, co doprowadzi (w miarę możliwości) do ich życiowego usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem. **Pomoc społeczna nie powinna stanowić źródła stałego utrzymania dla osób i rodzin korzystających ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej.**

Warto pamiętać, że pomoc społeczna pełni w systemie zabezpieczenia społecznego rolę wspomagającą, uzupełniającą wobec świadczeń społecznych.

Wśród podmiotów zobowiązanych do świadczenia pomocy społecznej główna rola przypada gminie i powiatowi. Instytucjami świadczącymi pomoc społeczną w gminach są ośrodki pomocy społecznej, a w powiatach – powiatowe centra pomocy rodzinie. W każdej gminie (każdym mieście) jest ośrodek pomocy społecznej.

Ośrodki pomocy społecznej oferują wsparcie w różnych formach, zarówno pieniężnych jak i niepieniężnych. Zasady i tryb udzielania świadczeń z pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r. Nr 175, poz.1362 – z późn. zm).

Ośrodki pomocy społecznej, jako jednostki samorządu gminnego wypełniają również inne zadania należące do gminy, jak np. realizacja świadczeń rodzinnych, wynikająca z przepisów ustawy o świadczeniach rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłacanych w oparciu o przepisy ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Często zdarza się też, że zajmują się wypłatą dodatków mieszkaniowych w oparciu o przepisy ustawy o dodatkach mieszkaniowych.

2. Uprawnieni do pomocy społecznej

Uprawnienia do ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej, na podstawie ustawy o pomocy społecznej, mają osoby i rodziny spełniające łącznie **dwa rodzaje kryteriów**. Jednym z nich jest **kryterium obywatelstwa i miejsca zamieszkania** (pobytu), drugim kryterium jest **trudna sytuacja życiowa**.

3. Zasady udzielania świadczeń z pomocy społecznej

Świadczenia z pomocy społecznej udzielane są na wniosek:

- osoby zainteresowanej,
- jej przedstawiciela ustawowego,
- lub innej osoby, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego.

Pomoc społeczna może być także udzielana z urzędu.

Osoba lub rodzina może zgłosić się do ośrodka pomocy społecznej i złożyć wniosek (w formie podania) o przyznanie pomocy. Wniosek można także zgłosić ustnie. Każda sprawa wymaga indywidualnego rozpatrzenia.

Pracownik socjalny w ośrodku pomocy społecznej obowiązany jest przede wszystkim do **przeprowadzenia rozpoznania sytuacji danej osoby**, rodziny i zaproponowania odpowiedniej formy pomocy.

Decyzję o przyznaniu bądź odmowie przyznania świadczenia podejmuje dyrektor (kierownik) ośrodka pomocy społecznej na podstawie rodzinnego wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez pracownika socjalnego. Decyzje wydawane są w formie pisemnej i przysługuje od nich odwołanie do samorządowego kolegium odwoławczego (w ciągu 14 dni od daty otrzymania decyzji), za pośrednictwem ośrodka, który wydał decyzję

Rodzinny wywiad środowiskowy

Rodzinny wywiad środowiskowy jest dokumentem służącym do zbierania informacji przede wszystkim w rozmowie z osobą, rodziną starającą się o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej.

Wywiad przeprowadza pracownik socjalny w miejscu zamieszkania osoby ubiegającej się o pomoc w celu ustalenia sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej tych osób i rodzin. Na wywiad można umówić się z pracownikiem socjalnym, osobiście w czasie wizyty w ośrodku albo telefonicznie.

Pracownik socjalny przy prowadzeniu rozpoznania sytuacji danej osoby czy rodziny w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego jest obowiązany do okazania legitymacji służbowej.

Pracownik socjalny w ośrodku pomocy społecznej udziela pomocy finansowej, ale także pomaga i udziela rad w ramach tzw. pracy socjalnej.

4. Kryteria w pomocy społecznej

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód na:

- osobę samotnie gospodarującą nie przekracza kwoty 477 zł
- osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 351 zł
przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z niżej wymienionych powodów:
 - sieroctwa
 - bezdomności
 - bezrobocia
 - niepełnosprawności
 - długotrwałej lub ciężkiej choroby
 - przemocy w rodzinie
 - potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi
 - potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności
 - bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych
 - trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w RP status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
 - trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego
 - alkoholizmu i narkomanii
 - zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
 - klęski żywiołowej i ekologicznej

5. Wymagane dokumenty:

- **Osoba zatrudniona** - zaświadczenie z zakładu pracy o osiągniętych dochodach (netto) za miesiąc poprzedzający złożenie wniosku;
- **Osoba bezrobotna zarejestrowana w Urzędzie Pracy** - decyzja o zarejestrowaniu oraz karta bezrobotnego z wpisem potwierdzającym ostatnią wizytę w urzędzie pracy;
- **Osoba niepełnosprawna** - orzeczenie o stopniu niepełnosprawności;
- **Emeryt (rencista)** - odcinek emerytury (renty) z poprzedniego miesiąca.

II. FORMY POMOCY

1. Pomoc finansowa

→ Zasiłek stały

Prawo do tego świadczenia posiada osoba pełnoletnia niezdolna do pracy z powodu wieku (mężczyźni 65 lat, kobiety lat 60), która nie nabyła prawa do świadczeń emerytalno-rentowych z ZUS), lub całkowicie niezdolna do pracy (orzeczony stopień niepełnosprawności umiarkowany lub znaczny), jeżeli dochód osoby jak i rodziny jest niższy od kryterium dochodowego.

→ Zasiłek okresowy

Może być przyznany osobom i rodzinom jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub rodziny, nie przekracza kryterium dochodowego. Taki zasiłek przyznaje się w szczególności z powodu:

- długotrwałej choroby,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności lub innych przyczyn.

→ Zasiłek celowy

Może być przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej a w szczególności z przeznaczeniem na pokrycie kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu.

→ Specjalny zasiłek celowy

Jeśli dochód przekracza kryterium dochodowe, o którym wyżej wspominaliśmy, można ubiegać się o tzw. specjalny zasiłek celowy, który przyznawany jest osobie lub rodzinie w szczególnie uzasadnionych przypadkach

→ Zasiłek okresowy, celowy lub pomoc rzeczowa

pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku lub wydatków na pomoc rzeczową

2. Pomoc niepieniężna:

→ Składka na ubezpieczenie zdrowotne

Pomoc taka przyznawana jest wtedy, gdy dochód osoby nie przekracza kryterium dochodowego, nie może zarejestrować się w Urzędzie Pracy jako osoba bezrobotna z powodu np. czasowej niezdolności do podjęcia zatrudnienia, nie może mieć odprowadzanych składek na ubezpieczenie zdrowotne z innego tytułu, np. przy pracującym członku rodziny.

→ Sprawianie pogrzebu

Jeśli osoba zmarła nie była ubezpieczona, nie miała bliskiej rodziny, lub rodzina nie jest w stanie własnym staraniem takiego pogrzebu sprawić.

→ Poradnictwo specjalistyczne

→ Usługi opiekuńcze

Taka pomoc świadczona jest w miejscu zamieszkania, na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych, schorowanych, które nie są w stanie same sobie poradzić a na pomoc ze strony rodziny nie mogą liczyć.

W zależności od dochodu osoby lub rodziny, usługi opiekuńcze mogą być świadczone bezpłatnie lub odpłatnie w zależności od sytuacji dochodowej osoby ubiegającej się o taką formę pomocy.

→ Praca socjalna

Prowadzona jest z osobami i rodzinami (bez względu na posiadany dochód), w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej. Polega ona m.in. na udzielaniu pomocy osobie lub rodzinie, w uzyskaniu odpowiedniego poradnictwa (prawnego, psychologicznego, rodzinnego), pomocy w załatwianiu spraw urzędowych tych osób w różnych urzędach i instytucjach i innych spraw, które mogą przyczynić się do rozwiązania powstałych problemów życiowych i poprawy sytuacji danej osoby czy rodziny.

Pomoc może nie zostać przyznana gdy:

- standard życia przewyższa zadeklarowane dochody,
- nie zostaną złożone wymagane dokumenty,
- osoba ubiegająca się o pomoc nie chce współpracować z pracownikiem socjalnym w zakresie wykorzystania własnych możliwości, uprawnień i zasobów, pracownik socjalny stwierdzi marnotrawienie zasobów finansowych.

3. Pomoc w formie świadczeń rodzinnych

W ośrodkach pomocy społecznej realizowane są również świadczenia rodzinne, zgodnie z ustawą z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r., Nr 139, poz. 992, z późn. zm.) oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego - ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2009 Nr 1, poz. 7, z późn. zm.)

Świadczeniami rodzinnymi są:

→ zasiłek rodzinny

Jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty **504 zł**.

Gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym albo znacznym stopniu, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty **583 zł**.

→ dodatki do zasiłku rodzinnego

Osoba mająca prawo do zasiłku rodzinnego może ubiegać się o następujące dodatki:

- dodatek z tytułu urodzenia dziecka,
 - dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
 - dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
 - dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
 - dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
 - dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania,
 - dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,**
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne.**

4. Kto ma prawo do zasiłków i dodatków

Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- opiekunowi faktycznemu dziecka,
- osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostającą na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub z zasądzeniem od rodziców na jej rzecz alimentów.),
- osobie uczącej się w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia.

Zasiłek rodzinny przysługuje osobom wymienionym w punktach 1 i 2, do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia,
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia,
- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Zasiłek rodzinny nie przysługuje jeśli:

- dziecko lub osoba ucząca się pozostają w związku małżeńskim,
- dziecko lub osoba ucząca się została umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie albo w rodzinie zastępczej,
- dziecko lub osoba ucząca się jest uprawniona do zasiłku rodzinnego na własne dziecko,
- członkom rodziny przysługuje na dziecko zasiłek rodzinny za granicą, chyba że przepisy o koordynacji zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Zasiłek rodzinny nie przysługuje również jeśli osobie samotnie wychowującej dziecko nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od drugiego z rodziców dziecka, chyba, że:

- drugi z rodziców dziecka nie żyje,
- ojciec dziecka jest nieznany,
- powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców dziecka zostało oddalone,
- sąd zobowiązał jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka.

III. UPRAWNIENI DO ŚWIADCZEŃ Z FUNDUSZU ALIMENTACYJNEGO

1. Świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego

Osobą uprawnioną do świadczeń z funduszu alimentacyjnego (w skrócie: świadczenie z FA) jest dziecko, które ma zasądzone od rodzica alimenty (mogą to być również alimenty na podstawie ugody zawartej przed sądem), jeżeli egzekucja alimentów jest bezskuteczna.

Świadczenia z FA przysługują:

- na dziecko do ukończenia przez nie 18 lat
- na dziecko starsze do ukończenia 25 lat pod warunkiem, że uczy się ono w szkole lub szkole wyższej
- na dziecko posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, którego rodzic nie płaci zasądzonych alimentów, świadczenia przysługują bez względu na wiek dziecka

Aby nabyć prawo do świadczenia z FA dziecko, które ma zasądzone alimenty nie musi być wychowywane przez rodzica samotnie. **Prawo do świadczenia z FA przysługuje też na dzieci wychowywane przez rodzica, który zawarł kolejny związek małżeński**, żyje w nieformalnym związku lub mąż/żona nie płaci zasądzonych alimentów. W takich przypadkach rodzic zobowiązany do alimentacji nie jest wliczany do składu rodziny, więc jego dochód nie jest brany pod uwagę przy ustalaniu czy rodzina ma prawo do świadczenia z FA.

2. Kiedy egzekucja alimentów jest bezskuteczna

Egzekucja jest bezskuteczna, **jeżeli w okresie dwóch miesięcy przed złożeniem wniosku o świadczenie z FA komornik nie wyegzekwował pełnej należności** z tytułu zaległych i bieżących zobowiązań alimentacyjnych. Bezskuteczność egzekucji potwierdza komornik sądowy odpowiednim zaświadczeniem. Można je od komornika uzyskać samemu lub wystąpić o ich uzyskanie przez organ właściwy wierzyciela tj.: urząd gminy lub ośrodek pomocy społecznej, w którym osoba ubiega się o świadczenie z FA (**w jednych gminach świadczenie przyznaje urząd gminy w innych ośrodek pomocy społecznej**).

W przypadku, gdy egzekucja alimentów nie jest prowadzona w Polsce, gdyż **dłużnik mieszka za granicą**, w celu potwierdzenia bezskuteczności egzekucji, do wniosku o przyznanie świadczenia z FA wnioskodawca musi dołączyć odpowiednie zaświadczenie z sądu okręgowego (lub innego właściwego sądu) lub zagranicznej instytucji egzekucyjnej, potwierdzające bezskuteczność egzekucji zasądzonych alimentów lub niemożność prowadzenia egzekucji.

3. Dochód uprawniający do świadczeń z FA

Prawo do świadczenia z FA przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód netto na osobę w rodzinie w roku poprzedzającym okres świadczeniowy nie przekracza 725 zł.

4. Wysokość świadczeń z FA

Świadczenia z FA przysługują w kwocie bieżąco zasądzonych alimentów, ale nie mogą wynieść więcej niż po 500 zł na każde z uprawnionych do alimentów dzieci.

Podane kwoty kryteriów dochodowych zarówno w pomocy społecznej jak i świadczeniach rodzinnych mogą ulec zmianie.

Dyżur pracownika socjalnego
Poniedziałki, wtorki, środy 17.00 - 21.00
0 801 24 70 70
22 654 70 70

Fundacja ITAKA – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych
skr. poczt. 127, 00-958 Warszawa 66
e-mail: itaka@zaginieni.pl
www.zaginieni.pl

tel. 22 620 16 10
faks. 22 654 79 73

Fundacja ITAKA ma status organizacji pożytku publicznego. Każdy podatnik może przekazać 1% swojego podatku na poszukiwanie zaginionych.
www.zaginieni.pl/1procent

KRS: 000 012 6459
Konto: 61 1600 1169 0003 0132 0849 5000